

În august 1988 s-au reluat cercetările sistematice în cunoscuta stațiune pre- și protoistorică de la Popești, Mihăilești, jud. Giurgiu¹. Dispunând de fonduri mai substanțiale, atât din partea Muzeului Județean Giurgiu (1988 - 1990), a Muzeului Național de Istorie a României (1988 - 1990) cât și din partea Institutului de Arheologie "Vasile Pârvan" al Academiei Române (1990 - 1993), am reușit să explorăm o suprafață mai întinsă, în special în punctul "Nucet" (A). S-au efectuat săpături în sectoarele W (1989 și 1991), Y (1989 - 1991), Π (pi) (1988 - 1991), P (ro) (1988 și 1991) și Σ (sigma) (1988 - 1993) (fig. 1); s-a trasat de asemenea un șanț în stațiunea B cu scopul de a obține un profil transversal al acestei părți a așezării². (Amintim că promontoriul desprins din terasa dreaptă a Argeșului a fost sectionat în vechime prin trei șanțuri de apărare, așezarea fiind astfel compartimentată în trei zone: A, punctul "Nucet", extremitatea nordică a promontoriului, "acropola" oppidum-ului getic; B, zona intermediară în care se află biserica și cimitirul modern al satului Popești; C, ocupată aproape în întregime de gospodăriile satului actual³. Zonele A și B au fost locuite începând cu epoca bronzului până în epocă augustee; în compartimentul C, cel mai larg, se află doar urne sporadice de locuire din toate epocile atestate în A și B, de unde presupunem că această zonă era destinată doar ca loc de refugiu în vremuri de restriște)

Strategia cercetărilor a urmat planul inițiat de R. Vulpe în 1954, dată la care au început explorările rigurose științifice în această importantă așezare, respectiv acela de a lărgi vechile tranșee executate în intervalul 1931 (?) - 1947 de D. V. Rosetti, săpături de pe urma cărora nu ne-a parvenit nici un fel de documentație (singurele indicații sunt urnele șanțurilor ce se observau la suprafața solului; v. planul general, Pl. 1)⁴. Această strategie a fost practică și în cursul săpăturilor din 1978 - 1983, efectuate de Marieta Gheorghită împreună cu A. Vulpe, prin lărgirea șanțului Ψ (ü psilon)⁵. Cercetările începute în 1988 s-au concentrat mai întâi în zona de sud-vest a așezării A, sector în care nu se practicaseră săpături în campaniile post 1954⁶. Este vorba de secțiunile P (ro) și Σ

(sigma) (cercetările din secțiunile II (pi) și II (sigma) s-au făcut asupra obiectului rapoartelor preliminare ce urmează acestei prezentări introductive; cele din sectorul P (ro) vor forma obiectul unui raport viitor).

În 1989 s-au reluat săpăturile și în vastul sector W, explorându-se primele două niveluri Latene (LT II 1 și 2) din zona "basilicei"⁷, ce fuseseră acoperite cu carton gudronat, nisip și țărână în 1958 în vederea unei eventuale restaurări in situ. Acest scop n-a putut fi realizat în cei 30 de ani ce au urmat, așa încât se impunea dezvelirea complexelor conservate atunci, și continuarea explorării în adâncime. Așa cum s-a constatat încă din primele zile de săpătură, construcția în formă de "basilică" a nivelului LT II2 fusese complet compromisă de factori exteriori (ploi, vegetație). Cercetările din 1989 s-au concentrat asupra "basilicei" din primul nivel (LT II1), care era în cea mai mare parte intact. Astfel s-a putut reconstitui planul acelei vechi clădiri (cu absidă (nivelul LT II1)). După demontarea acestei construcții s-a procedat la o răzuire, în 1991, a bazei locuirii oppidane din zona "basilicei", dându-se la iveală o serie de urme de pari și de gropi ce completează în mod substanțial imaginea planului celor două construcții cu absidă. Din păcate ne-au lipsit mijloacele necesare continuării cercetării în adâncime, până la pământul viu, în acea zonă, așa încât nu considerăm util de a prezenta "pe felii" rezultatele investigațiilor din aceste două campanii. O vom face de îndată ce se vor fi încheiat săpăturile în acest sector. Continuarea cercetărilor în sectorul W o considerăm obligatorie înaintea redactării unui raport definitiv pentru întreaga așezare, de la Popești.

Cercetările din sectorul Y au avut drept scop obținerea unui profil transversal complet al stațiunii A (secțiunea Y continuă spre est secțiunea U (omega) din 1954). Rezultatele obținute în aceste săpături vor forma obiectul, sperăm cât de curând, al unui raport cuprinzător, ce va include și informațiile provenind din această zonă din campaniile 1954, 1959 și 1961-63.

În urma săpăturilor din Intervalul 1988 - 1993 s-a precizat și stratigrafia generală a așezării A ("Nucet"). Am defint prin următoarele sigle nivelurile epocii bronzului, ale primei epoci, a fierului și ale Latenului. Orice nuanțare a acestei scheme în urma unor descoperiri viitoare va putea fi făcută fără modificări, completându-se cu litere mici refacerile de locuire ce variază în diferite secțiuni ale așezării A (de ex. pentru secțiunea II (pi): Br IIIa și IIib etc.).

De sus în jos:

Latène (LT) LT II 5

LT II 4 oppidum-ul ("dava") getic-

LT II 3 (ca. 150 a. Chr. - începutul sec. I p. Chr)

LT-II 2

LT II 1

LT I aşezarea getică, sec. IV - III a. Chr.

Prima epocă a fierului (Ha)

Ha II cultura Basarabi

Ha I 2 ceramică canelată "pre - Basarabi"

Ha I 1

Epoca bronzului (Br)

Br III faza târzie

Br II cultura Tei, fazele Fundeni şi Fundeni Doamnei

Br I cultura Glina

Aceste depuneri au fost constatate în majoritatea secţiunilor întreprinse până acum; există desigur şi unele variaţii de la secţiune la secţiune, care se datorează în principal refacerilor locale şi nu reflectă prefaceri afectând întreaga aşezare A. Detalii la conţinutul nivelurilor enumerate mai sus sunt expuse în rapoartele din prezentul volum. Numerotarea celor cinci niveluri ale aşezării de tip oppidan (LT II 1 - 5) corespunde celei propuse încă din 1957⁶. Deşi în staţiunea A nu s-a constatat până acum nici o depunere ce ar corespunde unui nivel LT I, totuşi o serie de descoperiri (gropi cu ceramică, fibule tip "tracic" etc.), provenind de sub baza primului nivel al locuirii oppidane, respectiv din stratul de nivelare ce precede această primă depunere LT II, atestă în mod cert existenţa unei aşezări din perioada secolelor IV - III a. Chr., fără putinţă de a delimita precis deocamdată această datare relativ vagă. Amintim că o depunere, corespunzând perioadei respective, a fost observată în staţiunea B, în cursul săpăturilor din 1976 - 1977⁷.

În încheiere prezentăm pe scurt principalele rezultate din campaniile 1988 - 1993.

1. Definirea unui aspect cultural târziu al epocii bronzului - posterior culturii Tei şi evoluată în principal din aceasta -, ilustrat prin locuinţe şi printr-un abundent material ceramic cu trăsături specifice, aspect denumit provizoriu "Popeşti - Căscioarele"

2. Datarea valului și a șanțului ce desparte stațiunile A și B în etapa corespunzătoare ultimului nivel din epoca bronzului (Br III). Posibilitatea ca și celelalte două șanțuri - între zonele B și C și între zona C și terasa din care se desprinde promontoriul - să fi fost croite în aceeași vreme, nu este exclusă. De asemenea, săpăturile din sectorul Π (pi) au confirmat ipoteza potrivit căreia așezarea A era împrejmuită de un val de pământ; existența acestuia a fost clar observată pe profilul nordic al acestei secțiuni. Amintim că valul de pe latura de est fusese dedus încă în timpul săpăturilor din 1954 - 1955, când s-a observat o cotitură a valului în colțul de sud-est al stațiunii A¹¹. De remarcat că și pe profilul nordic al secțiunii Y/1989 s-a remarcat o tendință ascendentă a depunerilor LT și Ha spre marginea de răsărit a acestuia.

Cu privire la punctele 1 și 2 vezi detalii în rapoartele redactate de Nona Palincaș.

Pentru delimitarea duratei așezării getice de tip oppidan (LT II) precum și pentru datarea unora dintre cele cinci niveluri ce corespund acestei perioade, s-au obținut următoarele date noi:

3. Printre resturile nivelate ale primei depuneri LT II din secțiunea Σ (sigma) s-a aflat o mănășă de amforă rodiană, aparținând grupei a patra, datată în general 165 - 145 a. Chr. Virginia Grace datează un exemplar pe care figurează eponimul Pythodoros, descoperit la Delos, spre sfârșitul grupei a IV-a, deci în jur de 150 a. Chr. (v. mai jos raportul Nonei Palincaș asupra acestei descoperiri). Alte ștampile rodene, găsite în cursul campaniilor aici prezentate, în sectoarele Σ (sigma) și Π (pi), aparținând grupelor V și VI nu pot fi atribuite unui nivel anume; provin probabil din etape corespunzătoare depunerilor LT II 2 sau LT II 3 (v. în continuare rapoartele lui G. Trohani și N. Palincaș).

4. Descoperirea, pe pavimentul de pietriș al nivelului LT II 4 din secțiunea Σ (sigma) a unui denar roman de argint cu legenda AVGVSTVS pe avers, emis post 27 a. Chr., confirmă părerea potrivit căreia "dava" getică a durat până în epoca augustee (un denar asemănător, provenind din vechile săpături Rosetti îngăduise formularea acestei ipoteze) și întărește astfel ipoteza părăsirii așezării în urma strămutării a 50000 de geți în sudul Dunării de către consularul Sextus Aelius Catus în anii 2 sau 4 p. Chr. (Strabo VII, 3.10), formulată de R. Vulpe încă de la începutul săpăturilor de la Popești¹².

5. În cursul săpăturilor din sectorul W/1989 s-a descoperit un tezaur constând din 64 de tetradrachme (50 Thasos, 11 Macedonia Prima și 3 Alexandru cel Mare postume¹⁴), aflat într-o mică groapă, sub masa groasă de dărâmături arse nivelate, aparținând depunerii LT II 2.

Depozitul, situat în marginea de sud-vest a construcției cu absidă, aparține prin urmare nivelului LT II 2 și poate fi pus probabil în legătură cu această construcție cu caracter sacru - așa zisă "basilică". Pe baza unei prime examinări, G. Poenaru-Bordea este de părere că datează de la începutul secolului I a. Chr., probabil între 100 și 80 a. Chr. Această datare corespunde epocii pe care am fi atribuit-o nivelului LT II 2.

În lumina acestor noi date, coroborate cu altele încă inedite sau comunicate în rapoartele mai vechi, se desprinde următoarea schemă cronologică a așezării oppidană, pe care o considerăm desigur provizorie, fiind expusă unor viitoare nuanțări sau corecturi:

- Așezarea oppidană a fost întemeiată în jur sau puțin înainte de 150 a. Chr. (nivelul LT II 1).

- Nivelul LT II 2 cuprinde intervalul dintre sfârșitul secolului II a. Chr. și o dată în jur de 80/70 a. Chr.

- Nivelul LT II 3 se situează post 80 a. Chr.

- Nivelurile LT II 4 și LT II 5 aparțin în principal celei de a doua jumătăți a secolului I a. Chr.¹⁴ Trebuie amintit că după incendiul ce a mistuit locuirea LT II 3 s-a procedat la o energică nivelare a suprafeței întregii așezări A, fapt oglindit în stratul de pietriș ce suprapune pe alocuri, un strat de pământ brun-roșcat, observat pe profilele tuturor secțiunilor. Nu sunt dovezi că ar fi existat un hiata între nivelurile LT II 3 și LT II 4. Datele de până acum dovedesc o dezvoltare continuă a locuirii getice pe o durată de cel puțin 150 de ani¹⁵.

1. Rapoarte preliminare asupra săpăturilor înainte de 1988: R. Vulpe, SCIV 6, 1955, 1 - 2, p. 240; idem, Materiale 3, 1957, p. 227; 5, 1959, p. 342; 6, 1959, p. 307; 7, 1961, p. 321; 8, 1962, p. 457; A. Vulpe și M. Gheorghită, Cerc. arh. muz. ist. 3, 1979, p. 95; 4, 1981, p. 58; 8, 1968, p. 43. Despre condițiile stratigrafice: A. Vulpe și M. Gheorghită, Dacia NS. 20, 1976, p. 168 - 169. *"Rezultatele săpăturilor din necropola tumulară au fost publicate de A. Vulpe"*, Thraco-Dacica 1, 1976, p. 193.

2. A. Vulpe și M. Gheorghită, Cerc. arh. muz. ist. 3, 1979, p. 95.

3. Vezi și R. Vulpe, SCIV 6, 1955, 1 - 2, p. 240, fig. 1 (planul general); idem, *Așezări getice din Muntenia* (București 1966), p. 27 - 38, fig. B.

4. Denumirea secțiunilor a fost stabilită de R. Vulpe în 1954 după următorul principiu: vechile tranșee Rosetti au fost notate cu litere grecești, pornind de la coada alfabetului; secțiunile practicate prin săpături sistematice, începând din 1954, au fost notate cu litere latine, tot de la sfârșitul alfabetului. Până la redactarea monografiei socotim util de a păstra în continuare această marcare.

5. A. Vulpe și M. Gheorghită, Cerc. arh. muz. ist. 4, 1981, p. 58.

6. Cu excepția unui sondaj redus, practicat în colțul de sud-vest al așezării, cu scopul de a verifica structura valului (din carnetul lui R. Vulpe 1963, notat cu "U").

7. R. Vulpe, Materiale 7, 1961, p. 321.

8. A. Vulpe și M. Gheorghită, Dacia NS, 20, 1976, p. 168; același, Cerc. arh. muz. ist. 4, 1981, p. 60.

9. Ibidem, 3, 1979, p. 95.

10. Un studiu asupra acestui nou aspect cultural a fost întocmit de Nona Palincăș și prezentat sub formă de comunicare la Institutul de Arheologie în februarie 1994; urmează a fi publicat.

11. R. Vulpe, Materiale 5, 1959, p. 340.

12. Idem, SCIV 6, 1955, 1 - 2, p. 263; Dacia NS. 4, 1960, p. 317 și Studia Thracologica (București 1976), p. 131. sqq.

13. Gh. Poenaru-Bordea și Bucur Mltrea, Dacia NS. 34, 1990, p. 301, nr. 9 (cronica numismatică).

14. În comparație cu schema propusă acum aproape două decenii (Dacia NS. 20, 1976, p. 169), în lucrarea de față apar doar mici modificări cu privire la datarea nivelului LT II 4, care pare acum mai legat de ultima depunere (LT II 5), aceasta din urmă fiind doar o refacere a primului, fapt observat mai ales pe profilul estic al secțiunii Σ (sigma).

15. În acest sens pledează și refacerea locuințelor mereu în același loc, fapt ce dovedește o parcelare a proprietăților în așezarea A; spațiul foarte strâmt obliga la refacerea caselor mistuite de incendii în același loc, după o prealabilă nivelare a zonei (exemple la A. Vulpe și M. Gheorghită, Cerc. arh. muz. ist. 8, 1986, p. 44 și urm. și în raportul despre secțiunea Σ (sigma), în volumul de față).

Die Forschungen in der bekannten vor- und frühgeschichtlichen Siedlung von Popești, Gem. Mihăilești, Jud. Giurgiu, wurden 1988 wieder aufgenommen. Man untersuchte u.a. im südwestlichen Teil der Station A, man erweiterte die Schnitte im Sektor Y und man legte frei das älteste Niveau (Lt II 1) des Baues von kultischem Charakter (die sog. "Basilica") auf der Fläche W (s. Abb. 1). Die Abfolge der Ablagerungen in der ganzen Station A wurde folgendermaßen bezeichnet (von unten nach oben): Br (bronzezeitlich) I - Glina-Kultur; Br II - Tei-Kultur; Br III (späte Phase, vgl. ausführliche Darstellung w.u. bei N. Palincas)0; Ha I1 und Ha I2 - vor-Badarabizeitliche Niveaus; Ha II - Basrabi-Kultur; Lt I - frühlatènezeitlicher Horizont (IV - III Jh.); Lt II (1-5) - das latènezeitliche Oppidum (die getische "dava").

Die hauptsächlichlichen Ergebnisse dieser letzten Grabungen sind:

1. Die Definierung einer spätbronzezeitlichen Schicht, die in manchen Fällen Beziehungen zu den späten Phasen der Tei-Kultur aufweist.

2. Die Datierung der Wallanlage in Zusammenhang mit der erwähnten spätbronzezeitlichen Erscheinung. Man konnte auch feststellen, daß der Wall die ganze Siedlung A umfaßte, so wie man bereits früher angenommen hat (Anm. 11) (s. weitere Angaben w.u. bei N. Palincas und G. Trohani).

3. Der Fund eines gestempten Henkels einer rhodischen Amphore der Gruppe IV (nach V. Grace) auf dem Boden einer Wohnung des ersten spätlatènezeitlichen Niveaus (Lt III) trägt zur Zeitstellung der Gründung des Oppidums um 150 v. Chr. wesentlich bei.

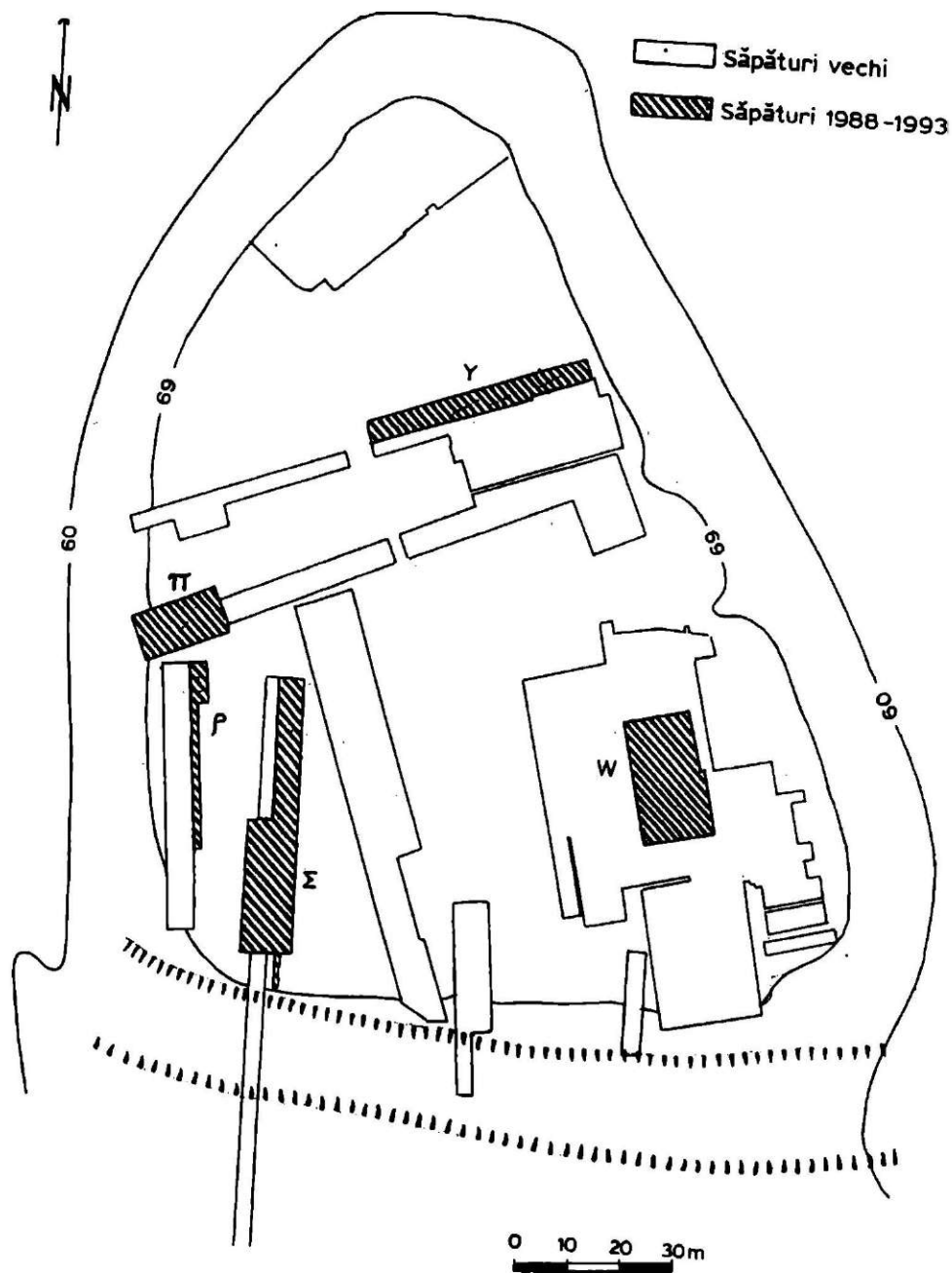
4. Die Entdeckung, auf dem Boden einer der letzten Schichten (Lt II 5) eines silbernen Denars mit der Umschrift AVGVSTVS, die nach 27 v. Chr. geprägt wurde, bestätigt das Ende des Oppidums während der augusteischen Zeit und erhärtet die Annahme R. Vulpes (Anm. 12), wonach das Ende der Siedlung in Zusammenhang mit der massenhaften Versetzung der Geten von S. Aelius Catus am Anfang des I. Jh. n. Chr. stattfand.

5. Im Raum der sog. "Basilica" (Schnitt W, Niveau Lt II 1) wurde ein Münzdepot, bestehend aus 64 Tetradrachmen (50 Thasos, 11 Macedonia Prima und 3 Alexander der Große, postum), zutage gefördert, das sehr wahrscheinlich am Anfang des ersten vorchristlichen Jahrhunderts zu datieren ist.

Pl. 1 Popești, jud. Giurgiu. - Planul stațiunii A. Dispunerea parcelelor săpate nu este cu totul exactă; până la întocmirea unui plan definitiv cu mijloacele moderne o considerăm provizorie, cu scop mai mult orientativ.

DIE ABBILDUNG

Abb. 1 Popești, Jud. Giurgiu - Plan der Station "A". Die Anordnung der ausgegrabenen Schnitte ist nicht ganz treu; bis zu einer genauen Aufnahme hat vorliegender Plan eher einen informativen Charakter.

Pl. I. Popești. Planul stațiunii A. Dispunerea parcelelor săpate nu este cu totul exactă; până la întocmirea unui plan definitiv cu mijloace moderne o considerăm provizorie, cu scop mai mult orientativ.